

S. Anastasius Sinaita (saec. VII.) corpus Christi in incarnatione assumptum reale esse ac substantiale, non spiritualis ac divinae sed vere corporeae naturae, illudque et ante resurrectionem fuisse corruptibile (h. e. passibile), probat contra Gaianos incorrupticolas (*ἀφθαρτοδακητας*) *ex veritate corporis et sanguinis Christi in Eucharistia*, quam haeretici ipsi negare non audebant. Attamen apud Anastasium confessio communis fidei de veritate corporis Christi in Eucharistia, quam ita constantem et universalem reperit, ut ex ea tamquam ex principio extra controversiam posito argumenta instituere potuerit, haec, inquam, confessio certa distingui debet ab efficacia argumentorum, quae inde deducit contra incorrupticolas. Argumenta illa per se solum demonstrant, Christum verum habere corpus; quatenus autem extenduntur ad probandam possibilitatem ante resurrectionem, tantummodo valent per quandam illationem ex statu sacramentali ad statum vitae mortalis Christi Domini, quod nimirum status sacramentalis sub speciebus corruptibilibus et veritas sacrificii incruenti repraesentat statum passibilem et sacrificium cruentum in vita Christi mortali.

His praemonitis audiatur Anastasius in disputatione inter orthodoxum et haeticum Gaianitam. *a)* Ambo consentiunt, Eucharistiam *non esse figuram corporis Christi*; sed illud ipsum verum corpus, quod in incarnatione est assumptum. *b)* Orthodoxus ex fide catholica supponit ac ponit, *hoc corpus quod manducamus, fuisse in cruce vulneratum, in latere percussum, morti traditum*. Interrogat Gaianitam: *« Communio corporis et sanguinis Christi, quam offers et participas, estne verum corpus Christi Filii Dei, an simplex panis, qualis ostiatim venditur, vel figura corporis Christi, ut sacrificium hirci, quod Iudaei offerunt? Gaianita: Absit, ut dicamus sacram Communionem esse tantum figuram corporis Christi aut simplicem panem; sed vere ipsum corpus et sanguinem Christi Filii Dei suscipimus (1), incarnati et nati ex S. Dei genitrice*

(1) Μη γενοιτο, ἡμας εἶπαι ἀντιτυπον τοῦ σώματος Χριστοῦ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ἢ ψιλὸν ἄρτον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αἷμα ἀληθῶς Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ μεταλαμβάνομεν.

semper Virgine Maria. Orthodoxus: *Sic credimus et sic confitemur iuxta dictum ipsius Christi*, quod pronuntiavit ad discipulos in coena mystica dans eis panem vivificum; accipite, comedite, *hoc est corpus meum*; similiter et calicem tradens illis dixit: *hic est sanguis meus*. *Non dixit: hoc est figura corporis et sanguinis mei*. Et aliis pluribus in locis Christus manifesto dixit: qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam. Cum igitur ipse Christus testetur, *vere esse suum corpus et sanguinem, quod fideles accedentes sumimus*, agetum adfer nobis aliquid ex Communione vestrae Ecclesiae tamquam supra omnes Ecclesias scilicet orthodoxae; et cum omni reverentia *sanctum hoc corpus et sanguinem* in vase honorifice reponemus. Et si intra paucos dies non corrumpatur aut immutetur aut alteretur, planum fiet, vos recte asserere corpus Christi ex ipso incarnationis exordio omnimodo fuisse incorruptibile. Si vero corrumpatur aut immutetur, necesse erit ut unum ex his fateamini, vel id quod sumitis, non esse verum corpus Christi, sed simplicem figuram, aut propter perversam fidem vestram Spiritum Sanctum (ad conversionem efficiendam) in illud non descendisse, vel corpus Christi ante resurrectionem fuisse corruptibile, *utpote immolatum, morti traditum, vulneratum, perforatum, et manducatum*; incorruptibilis enim natura (h. e. natura mere spiritualis) *neque scinditur, neque in latere et manibus vulneratur, nec perforatur, nec morti datur, nec manducatur*, nec omnino teneri potest aut tangi, cuiusmodi incorruptibilis natura est angelorum et animarum. » Anastas. in Hodego c. 23. ed. Gretzer. p. 349. sq. vide etiam c. 13. p. 233. (Exstat etiam in Bibl. Max. PP. T. IX. p. 840. 855.).

S. Ioannes Damascenus more suo repetit dicta Patrum vetustiorum, atque ex ordine quatuor haec capita proponit. *a)* Sicut divina omnipotentia omnia creavit ex nihilo, ita omnipotente verbo Christi panis et vinum transmutantur in corpus et sanguinem eius. *b)* Sicut virtute Spiritus Sancti Verbum ineffabiliter carnem assumpsit, ita pari eiusdem Spiritus virtute panis fit corpus Christi; modum autem nec illius incarnationis nec huius transmutationis comprehendimus. *c)* Transmutatio fit in praeeexistens cor-

pus Christi; unde in coelo et in Eucharistia corpus Christi est unum numero. Quod comparatione cum naturali transmutatione alimentis panis ac vini in corpus humanum aliquatenus illustratur. d) Eucharistia non est figura corporis Christi sed corpus eius substantiale; hoc enim et non illud verba veritatis enuntiant.

«Cibus est ipse panis vitae, Dominus noster Iesus Christus, qui de coelo descendit.» Id probat ex verbis institutionis Eucharistiae. Quamobrem, inquit, si Deus verbo suo omnia ex nihilo creavit, si ex Virgine carnem a Verbo susceptam formavit, «*cur potens non sit panem efficiendi corpus suum, atque vinum et aquam sanguinem suum?*» In principio dixit: producat terra herbam virentem... dixit perinde Deus: hoc est corpus meum, et hic est sanguis meus, et hoc facite in meam commemorationem; *atque id omnipotente eius praecepto fit, donec veniat... Sicut omnia fecit Deus virtute Spiritus Sancti, ita et nunc virtus Spiritus operatur, quae supra naturam sunt et capi non possunt nisi sola fide.* Quomodo fiet istud, aiebat sancta Virgo, quoniam virum non cognosco?... Et tu nunc interrogas, quomodo panis fit corpus Christi, atque vinum et aqua sanguis Christi? Dico tibi et ego: Spiritus Sanctus supervenit et efficit haec, quae rationem et mentis conceptum superant... Est revera corpus unitum divinitati, natum ex sancta Virgine corpus, non quod in coelos assumptum corpus descendat ex coelo (motu locali, et coelum relinquat), sed quod panis ipse et vinum transmutantur in corpus et sanguinem Dei (1). Si autem quaeras modum, quo fiat, sufficiat tibi audivisse, id fieri per Spiritum Sanctum, sicut etiam per Spiritum Sanctum ex s. Dei genitrice Dominus sibi ipsi et in se ipso carnem substantiavit. *Et ultra nihil cognoscimus, nisi quod verbum Dei verax est et efficax et omnipotens, modus autem est incomprehensibilis.* Haud male etiam illud dici potest, quod sicut naturaliter panis per comestionem, atque vinum et aqua per

(1) Σωμα ἐστὶν ἀληθῶς ἡνωμένον θεοτητι, τὸ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου σωμα ὄυχ ὅτι τὸ ἀναληφθέν σωμα ἐξ οὐρανοῦ κατερχεται, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ ἄρτος καὶ ὀίνος μεταποιούνται εἰς σωμα καὶ αἷμα θεοῦ.

potionem in corpus et sanguinem manducantis transmutantur et non fiunt aliud corpus praeter corpus eius ante praeexistens, ita panis propositionis atque vinum et aqua per invocationem et adventum Spiritus Sancti supernaturaliter transmutantur in corpus Christi et sanguinem, et non sunt duo (corpora) sed unum idemque (scilicet corpus, in quod panis convertitur, est corpus Christi iam praeexistens unum numero, non vero aliud est corpus praeexistens et aliud distinctum, in quod panis mutetur) (1)... *Non panis et vinum est figura corporis et sanguinis Christi, absit! sed ipsum corpus Domini divinitate donatum; cum Dominus ipse dixerit, non hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum, et non figura sanguinis mei, sed sanguis meus* (2)... Si vero nonnulli panem et vinum vocarunt antitypa corporis et sanguinis Domini, ut deifer Basilii, non hoc post consecrationem, sed ante consecrationem dixerunt, ipsa oblata ita appellantes... Attamen (post consecrationem) antitypa futurorum dicuntur, non quasi vere corpus et sanguis Christi non essent, sed quia nunc quidem per ipsa participes sumus divinitatis Christi, tunc vero (participes futuri sumus) intellectualiter per solam visionem » (τοτε δε νοητως δια μονης της θεας). De Fid. Orthod. l. IV. c. 13.

In Concilio VII. Act. VI. lecta est definitio Conciliabuli Constantinopolitani anni 754. ubi ad abolendas Christi imagines Iconoclastae asserebant, solam Eucharistiam esse ve-

(1) De hac corporis Christi identitate, ut est multis in particulis et ut est in coelo, vide supra Nyssenum et Caesarium. Praeclara est doctrina Eutychii Alexandrini citata in disputatione sub Alexio Commeno (apud Nicetam Choniat. p. 333.). Dionysius quoque Eccles. Hierach. c. 3. Contemplat. §. 12: « sacerdos, inquit, *indivisibilem panem in multa dividens et indivisibile calicis omnibus distribuens, ratione symbolorum multiplicat et distribuit unitatem.* » Comparationes cum conversione panis in corpus et sanguinem humanum vidimus supra apud Iustinum, Macarium, Nyssenum; cf. Theodor. Abacara opusc. 22 p. 490. (ed. Gretzez post opp. Anastas. Sinaitae).

(2) Ὁυκ ἐστὶ τυπὸς ὁ ἄρτος καὶ ὁ ὀίνος τοῦ σωματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, μὴ γένοιτο, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σωμα τοῦ κυρίου τεθεωμένον. αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἐπόντος, τοῦτο μου ἐστὶ ὁ τυπὸς τοῦ σωματος, ἀλλὰ τὸ σωμα, καὶ ὁ τυπὸς τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τὸ αἷμα.

ram imaginem Christi (την ἀληθῆ του Χριστου εἰκονα), quamvis et ipsi negare non poterant, in Eucharistia vere esse ipsum corpus et sanguinem Domini. « Eucharistiae panem, inquit, ut sinceram (ἀψευδῆ) imaginem naturalis carnis, per adventum Spiritus Sancti consecratum voluit (Dominus) divinum corpus fieri mediante sacerdote ». Nihilominus confutatio catholica, quae opposita isti definitioni Iconoclastarum lecta est in eadem VI. Actione, reprobatur hunc ipsum modum loquendi de Eucharistia. Post allata testimonia Scripturae ex Io. VI; Matth. XXVI; 1. Cor. XI. ubi caro Christi, corpus et sanguis Christi in Eucharistia demonstratur, confutatio ita concludit: « Ergo liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus vel Apostoli aut Patres sacrificium incruentum per sacerdotem oblatum dixerunt imaginem, sed ipsum corpus et ipsum sanguinem. Et ante consecrationis quidem consummationem quibusdam ss. Patrum pie visum est nominare antitypa... post consecrationem vero corpus proprie et sanguis Christi dicuntur et sunt et creduntur. Isti vero praeclari viri volentes venerabilium imaginum abolere conspectum, aliam imaginem introduxerunt, quae non est imago, sed corpus et sanguis. Porro improbitate et astutia comprehensi pravo sophismate se ipsos offendentes dixerunt, hanc divinam oblationem fieri adoptione (scilicet fieri adoptione corpus et sanguinem Christi). Et sicut hoc est manifestae insaniae, ita et imaginem dicere corpus et sanguinem Domini aequalis est stultitiae, et praeter inscitiam habet impietatem. Deinde dimisso mendacio tangunt parum quid veritatis, divinum corpus fieri dicentes; at si est imago corporis, non potest esse ipsum corpus divinum. » Harduin. Collect. Conc. T. IV. p. 370.

Eucharistiam non esse antitypum sed ipsum verum corpus et sanguinem Domini, nec posse dici antitypum, quatenus hac appellatione in discrimen vocetur vel excludatur fides in realitatem substantialem praesentis corporis et sanguinis Christi, praeter hucusque citatos totidem verbis diserte declarant Theodorus Heracleota, Theodorus Mopuestenus in Catena Possini ad Matth. XXVI. 26. (1); Pa-

(1) Qui ante controversias cum Iconoclastis diserte et non sine scopo polemico excluserunt nomen *antitypi*, ut ambo Theodori (cf. Chrysost.

tres anachoretæ in Monument. graec. Cotelerii T. I. p. 421. (1); Nicephorus in antirrhetico 2°. (apud Leonem Allat. de Consensu etc. l. III. c. 15. n. 21.); Theodorus Studita (Opp. Sirmondi T. V. p. 97.); Theophylactus in Matth. XXVI. 26; in Marc. XIV. 22; in Io. VI. 48; Patres Syri, de quibus adhuc dicturi sumus.

II. Gradum facimus ad *Patres latinos.*

Tertullianus et *s. Cyprianus* antiquissimi inter scriptores ecclesiasticos linguae latinae saepe quidem, at fere non nisi incidenter mentionem faciunt Eucharistiae, sed ita ut ubique christianorum fidem de vero ac reali corpore Christi in sacramento indicent ac supponant notissimam. *Tertullianus* loquens de christianis artificibus idolorum ostendit, idem corpus Christi quod Iudaei crucifixerunt, sumi in Eucharistia. « Zelus fidei ingemit... christianum eas manus admoveere corpori Domini, quae daemone corpora confecerunt... Semel Iudaei Christo manus intulerunt, isti quotidie corpus eius lacessunt! o manus praecedendae! » De idololat. c. 7. *Cyprianus* hoc ipsum supponit agens de iis, qui in persecutione per idololatriae cultum contaminati sine praescripta poenitentia communionem Eucharistiae postulabant. « Quod non statim Domini corpus inquinatis manibus accipiat, aut ore polluto Domini sanguinem bibat, sacerdotibus sacrilegus irascitur. » Refert deinde plura divinae vindictae exempla. Infantula per scelus nutricis fuerat inquinata ritu idololatræ. « Sed facinus puella commissum tam loqui et indicare non potuit, quam nec intelligere prius potuit nec arcere... Ubi vero solemnibus adimpletis calicem diaconus offerre praesentibus coepit, et

in Io. hom. 47. n. 1.) et *Macarius Magnes*, non improbabiler prae oculis habuerunt *Origenem*, qui in Matth. tom. IX. n. 14. Opp. T. III. p. 500. appellat τῶπιον καὶ συμβολικὸν σῶμα, quamvis huiusmodi locutiones in sanum sensum facile explieentur, ut suo loco videbimus.

(1) Habes eadem etiam in vitis Patrum ed. Rosweyd. l. V. c. 18. n. 3. qui liber scriptus est ab auctore graeco incerto, recognitus a Photio (Biblioth. cod. 198.), in latinum versus a Pelagio S. R. E. diacono, ubi ad rei confirmationem narratur insigne prodigium, cuius simile refertur etiam a Paulo diacono in vita s. Gregorii M. n. 18. (saec. I. Benedictin. ed. Mabillon. p. 393.).

accipientibus ceteris locus eius advenit, faciem suam parvula instinctu divinae maiestatis avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recusare (1). Perstitit tamen diaconus... *sanctificatus in Domini sanguine potus* de pollutis visceribus erupit: *tanta est potestas Domini, tanta maiestas; secreta tenebrarum sub eius luce detecta sunt...* Hoc circa infantem quae ad eloquendum alienum circa se crimen necdum habuit aetatem... Alius qui et ipse maculatus, sacrificio a sacerdote celebrato, partem cum ceteris ausus est latenter accipere, sanctum Domini edere et contrectare non potuit, *cinerem ferre se apertis manibus invenit*. Documento unius ostensum est, *Dominum recedere* (2), cum negatur; nec immerentibus ad salutem prodesse quod sumitur, quando gratia salutaris in cinerem sanctitate fugiente mutetur » l. de lapsis (mihi p. 94.).

Rursum *Tertullianus* « panem nostrum quotidianum » in oratione dominica explicat de pane eucharistico, qui est corpus Christi. « *Corpus eius in pane censetur* (nomine panis intelligitur): hoc est corpus meum. Itaque petendo panem quotidianum *perpetuitatem postulamus in Christo, et individuitatem a corpore eius* » de orat. c. 6. cf. c. 14. Pluribus hoc ipsum prosequitur *Cyprianus*. « *Christus noster, qui corpus eius contingimus, panis est. Hunc autem panem dari nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus, et Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum absentem et non communicantes a coelesti pane prohibemur, a corpore Christi separemur; ipso praedicante et monente: ego sum panis vitae, qui de coelo descendi; si quis ederit de meo pane, vivet in aeternum; panis quem ego dederam, caro mea est pro saeculi vita. Quando ergo dicit, in aeternum vivere, si quis ederit de eius pane; ut manifestum est eos vivere,*

(1) Communionem saltem infantibus sub una tantum specie ministrari solitam videmus.

(2) Nimirum corruptis speciebus, Dominus recedit, seu desinit corporis Domini praesentia. Absurdum profecto est, quod ex hoc loco Anglicanus Fellus in nota subiecta argumentatur contra transubstantiationem, « quod nemo facile dixerit, Dominicum corpus in cineres fuisse conversum! »

qui corpus eius attingunt, et Eucharistiam iure communicationis accipiunt, ita contra timendum est et orandum, ne dum quis abstentus separatur a Christi corpore, procul remaneat a salute, comminante ipso et dicente: nisi ederitis carnem Filii hominis, et biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in vobis. Et ideo panem nostrum, id est Christum dari nobis quotidie petimus, ut qui in Christo manemus et vivimus, a sanctificatione eius et corpore non recedamus » de orat. domin. (mihi p. 104.).

Simpliciter *Tertullianus* enuntiat, quid sit et quid valeat Eucharistia. « *Caro corpore et sanguine Christi vescitur, ut et anima De Deo saginetur. Non possunt ergo separari in mercede (caro et anima), quas opera coniungit.* » De resurrect. carn. c. 8. *Cyprianus* cum quadraginta Episcopis Africae exponens rationes, cur ingruente persecutione reconciliandi sint poenitentes et admittendi ad communionem Eucharistiae, eandem universalem professionem his verbis complectitur. « *Communicatio a nobis danda est, ut quos excitamus et hortamur ad proelium non inermes et nudos relinquamus; sed protectione sanguinis et corporis Christi muniamus...* munimento *Dominicae saturitatis* armemus; nam quomodo docemus aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere, si eis militaturis *Christi sanguinem* denegamus? » ep. 57. (al. 54.) ad Cornel.

Sed haec incidenter dumtaxat et aliud agendo ab hisce Patribus indicata prosequi opus non est; nobis enim nunc de iis solis dicere propositum esse monui, qui data opera de hoc mysterio scripserunt.

S. Hilarius Pictaviensis argumentum Arianorum contra unitatem naturae Patris et Filii petitum ex verbis Christi, « *ut unum sint sicut nos sumus,* » retorquet in ipsos haereticos demonstrando, *unum numero corpus Christi* esse per susceptam Eucharistiam in omnibus fidelibus, atque ita naturalem esse unitatem nostri cum Christo et per Christum inter nos invicem (1); sicut proinde hic principium unitatis

(1) Hanc naturalem unitatem per corpus Christi susceptam non per solam fidem, non per solam affectualem relationem audivimus modo simili praedicari ab aliis Patribus Chrysostomo, Cyrillo Alexandrino etc.

est unum numero, ipse videlicet Christus per corpus et sanguinem suum, ita et tenendum est principium unitatis Patris ac Filii esse divinam naturam unam unitate singularitatis. « Ut sint unum, sicut nos unum sumus, ego in his, et tu in me, ut sint perfecti in unum (Io. XVII. 22. 23.). Eos nunc, qui inter Patrem et Filium voluntatis ingerunt unitatem, interrogo, utrum per naturae unitatem hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis? Si enim vere Verbum caro factum est, et vere nos Verbum carnem cibo dominico sumimus, quomodo non naturaliter manere in nobis existimandus est, qui et naturam carnis nostrae iam inseparabilem sibi homo natus assumpsit, et naturam carnis suae ad naturam aeternitatis (divinitatis) sub sacramento nobis communicandae carnis admiscuit?... Si vere igitur carnem corporis nostri Christus assumpsit et vere homo ille, qui ex Maria natus fuit, Christus est, nosque vere sub mysterio carnem corporis sui sumimus, et per hoc unum erimus, quia Pater in eo est et ille in nobis, quomodo voluntatis unitas asseritur, cum naturalis per sacramentum proprietatis (coniunctio) perfectae sacramentum sit unitatis?... Quae scripta sunt legamus, et quae legerimus, intelligamus; et tum perfectae fidei officio fungemur. De naturali enim in nobis Christi veritate quae diximus, nisi ab eo didicimus, stulte atque impie dicimus. Ipse enim ait: caro mea vere est esca, et sanguis meus vere est potus: qui edit carnem meam et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in eo (Io. VI. 57.). De veritate carnis et sanguinis non relictus est ambigendi locus. Nunc enim et ipsius Domini professione et fide nostra vere caro est et vere sanguis est; et haec accepta atque hausta id efficiunt, ut et nos in Christo et Christus in nobis sit. An hoc veritas non est? Contingat plane his verum non esse, qui Christum Iesum verum esse Deum denegant!... Quam autem in eo per sacramentum communicatae carnis et sanguinis simus, ipse testatur dicens... quoniam ego in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis (Io. XIV. 20.). Si voluntatis tantum unitatem intelligi vellet, cur gradum quemdam atque ordinem consummandae unitatis exposuit, nisi ut cum ille in Patre per naturam divinitatis esset,

nos contra in eo per corporalem eius nativitatem, et ille rursum in nobis per sacramentorum (corporis et sanguinis) inesse mysterium crederetur? » de Trin. l. VIII. n. 13-17.

S. Ambrosius data opera mysterium declarat neophytis. Primum docet simpliciter: « esca quam accipis, corpus est Christi; » adeoque longe excellentior quam manna datum Israelitis; « potior est enim lux quam umbra, veritas quam figura, corpus actoris quam manna de coelo. » Tum sequitur declaratio, quomodo credi debeat corpus Christi, cum tamen appareat panis. « Est videlicet corpus et sanguis, quia omnipotentia divinâ mutatur panis et vinum in corpus et sanguinem Domini. Forte dices: aliud video, quomodo tu mihi adseris, quomodo Christi corpus accipiam? Et hoc nobis adhuc superest, ut probemus. » Probatio est quadruplex. a) Demonstrat exemplis miraculorum, rerum naturas per omnipotentiam divinam mutari: virga Moysis mutata est in serpentem et serpens iterum in virgam, aqua in sanguinem et vicissim, aqua maris rubri et Iordanis mutavit suam naturam. « Advertimus igitur maioris esse virtutis gratiam quam naturam, et adhuc tamen propheticae benedictionis numeramus gratiam (nam miracula omnia enumerata patrata sunt per verba et benedictionem prophetarum). Quod si tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini salvatoris operantur? Nam sacramentum istud, quod accipis, Christi sermone conficitur. Quod si tantum valuit sermo Eliae, ut ignem de coelo deponeret, non valebit Christi sermo, ut species (essentias) mutet elementorum? De totius mundi operibus legisti: quia ipse dixit, et facta sunt... sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea, quae sunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus est novas res dare, quam mutare naturas. » b) Specialis ratio pro supernaturali hoc ordine operationis et sacramenti apparet in ipso Christi corpore, quod origine sua totum est supra naturam, formatum et natum ex Virgine. « Liqueat, quod praeter naturae ordinem Virgo generavit. Et hoc quod conficimus corpus, ex Virgine est; quid hic quaeris naturae ordinem in Christi corpore, cum praeter naturam sit ipse